

ऋद्धि संस्कृतम्-6
अभ्यास कार्यम्
पाठः - 3

I . अधोलिखितानि रिक्तस्थानानि पुश्यत ।

1. एषः कः अस्ति?
एषः पुरुषः अस्ति।
2. एषा का अस्ति?
एषा महिला अस्ति।
3. एषः कः अस्ति?
एषः चिकित्सकः अस्ति।
4. एषः कः अस्ति?
एषः शिक्षकः अस्ति।
5. एषा का अस्ति ?
एषा शिक्षिका अस्ति।

II. शुद्ध विकल्पं चित्वा वाक्यपूर्तिं कुरुत ।

- 1) एषा छात्रा। (एषः । एषा)
- 2) बालिका पठति। (बालिका । बालिका)
- 3) एषः छात्रः । (एषा। एषः)
- 4) एषा अध्यापिका । (एषः । एषा)

III. उचितं सर्वनामपदं चित्वा रिक्तस्थानानि प्रश्यता

- i) सा महिला ।
- ii) बानर सः वानरः ।
- iii) तौ मृगौ ।
- iv) एतानि कन्दुकानि ।
- v) ते सिंहाः।
- vi) तानि पुस्तकानि ।
- vii) ताः अध्यायिकाः ।

IV. प्रश्नोत्तराणाम् मेलनम् कुरुता

i) किम् त्वम् लिखसि ?

आम्, अहम् लिखामि ।

ii) किम् त्वम् नमसि ?

आम्, अहम् नमामि ।

iii) किम् त्वम् पठसि ?

आम्, अहम् पठामि ।

iv) किम् त्वम् सत्यं वदसि?

आम्, अहम् वदामि ।

चतुर्थः पाठः - 4 part-1

धातु (क्रिया)-परिचयः

अभ्यास कार्यम्

I. उचितं अर्थः सह मेलयत ।

शब्दाः अर्थाः

वद् करते हो

हस् दौड़ना

पठ् बोलना

धाव् हसना

करोषि पढ़ना

II. उचितशब्देन रिक्तस्थानानि पूरयत ।

i) सः खादति । (खादति / पठतः)

ii) तौ पठतः । (पठति । पठतः)

iii) ते खेलन्ति । (खेलसि / खेलन्ति)

III. संस्कृतेन अनुवादं कुरुत।

- i) वह दौड़ता है। सः धावति ।
- ii) वे सब हँसते हैं। ते हसन्ति।
- iii) वे दोनों खेलते हैं। तौ क्रीडतः।
- iv) वह दौड़ती है। सा धावति।

IV. रिक्त स्थानानि पूरयत।

- i) सः धावति ।
- ii) सा वदति ।
- ii i) ते पठन्ति
- iv) तौ हसतः।

V. निम्नधातुरूपैः सह कर्तृपदानि लिखत ।

- i) सः गच्छति । iv) सा लिखति ।
- ii) तौ गच्छतः। v) ते पठतः ।
- (iii) ते पठन्ति । vi) तौ क्रीडतः ।

VI. रिक्तस्थानानि पूरयत)

- i) धातुएं दो प्रकार की होती हैं।
- ii) क्रिया को संस्कृत भाषा में धातु कहते हैं।
- iii) धातु रूप बनाते समय धातु में प्रत्यय जोड़े जाते हैं।
- iv) जिन धातुओं के मूल रूप को बदलकर प्रयोग किया जाता है, उन्हें परिवर्तनीय कहते हैं।

पाठः - 4 part-2 अभ्यासकार्यम्

I. सर्वनामपदेन रिक्तस्थानानि पूरयत ।

- i) यूयम् पठथ। iv) युवाम् हसथः ।

ii) युवाम् पठथः । V) त्वम् चलसि ।

iii) त्वम् गच्छसि। Vi) त्वम् लिखसि।

(युवाम्, यूयम्, त्वम्)

II. उचित विकल्पेन वाक्यं पुरयत ।

i) किम् यूयम् गच्छथ ? (गच्छथ/गच्छामः)

ii) वयम् न गच्छामः । (गच्छामः / गच्छामि)

(ii) त्वम् कुत्र गच्छसि ? (गच्छति। गच्छसि)

III. क्रियायाः उचितरूपेण पुरयत ।

i) किम् त्वम् रामः असि ? (अस्)

ii) युवाम् संस्कृतं पठथः । (पठ्)

iii) त्वम् किम् करोषि ? (कृ)

IV. हस् धातु प्रयुज्य वाक्यानि रचयत ।

i) सा हसति ।

ii) युवाम् हसथः ।

i ii) त्वम् हससि ।

iv) यूयम् हसथ ।

V. निम्नवाक्येषु रेखाङ्कित शुद्धानि कुरुत ।

i) त्वम् पठति । त्वम् पठसि ।

ii) युवाम् विद्यालयं गच्छामि । युवाम् विद्यालयं गच्छथः।

iii) त्वम् कुत्र गच्छति? । त्वं कुत्र गच्छसि?

iv) यूयम् नमसि। यूयम् नमथ ।

पाठः - 4 part-3
अभ्यासकार्यम्

I. रिक्तस्थानानि पुरयत ।

- i) अहम् छात्रा अस्मि ।
- ii) आवाम् गच्छावः ।
- iii) वयम् कुर्मः ।
- iv) त्वम् पाठं पठसि ।

II. उचितैः पदैः रिक्त स्थानानि पुरश्यत ।

- i) आवाम् नमावः । (नमामः । नमावः)
- ii) वयम् पिबामः । (वयम् । अहम्)
- iii) वयम् धावामः । (धावति । धावामः)
- iv) वयम् क्रीडामः । (वयम् । आवाम्)

III. वाक्यानि शुद्धानि कुरुत ।

- i) वयम् हसामि । अहम् हसामि ।
- ii) मृग धावतः । मृगौ धावतः ।
- iii) युवाम् हससि । त्वम् हससि ।
- iv) अहम् हसति । सः हसति ।
- v) त्वम् वदथ । यूयम् वदथ ।
- vi) तौ वदन्ति । ते वदन्ति।
- vi) ते हसति । सः हसति ।
- Viii) सः पठतः । तौ पठतः।

IV. उचित क्रियापदैः खितस्थानानि पुरयत ।

- i) अहम् खादामि । (खाद्)
- ii) यूयम् लिखथ (लिख)
- iii) ते पठन्ति (पठ्) ।
- iv) युवाम् क्रीडथः (क्रीड्)

V. संस्कृतेन अनुवाद कुरुत ।

- i) मैं दौड़ता हूँ। - अहम् धावामि ।
- ii) हम दोनों पढ़ते हैं। - आवाम् पठावः ।
- iii) क्या तुम लिखते हो? - किं त्वम् लिखसि ?
- iv) हम सब लिखते हैं। - वयम् लिखामः।
- v) वे सब हँसते हैं।- ते हसन्ति।